

KÜTÜPHANE OKUYUCUSUNUN EĞİTİLMESİ

Özlem (Gürsel) AĞIRCAN

Edirne İl Halk Kütüphanesi

Müdürü

TKD Edirne Şubesi Başkanı

Yıllar önce mesleğime yeni atılmış, kütüphane-okuyucu iklimi konusunda yeni problemlerle karşılaşırken, TKD bülteninin 1971 yılı 1. cildi sayfa 39-42 de dile getirmiş olduğum «Kütüphane Okuyucusunun Eğitilmesi» konusu o günden bu güne bir halk kütüphanesi yöneticisi olarak beni düşündürüp durmuştur.

Geçen 11 sene zarfında düşünce, duygu ve kanılarımda bir değişiklik olmadı. Aynı şekilde 13 senelik kütüphanecilik yaşamımda üzüntü ile ifade edeyim ki, kütüphaneden yararlanma yolları, ya da kitabın değeri, korunması, kitaptan amaca uygun yararlanma konularında istisnalar hariç, tam istenilen düzeyde olgun bir okuyucu kitlesi ile karşılaşmadım.

Okuyucu, ya kütüphaneden yararlanma yöntemini biliyor, ama kitaplardan amaca uygun yararlanamıyordu. Ya da kütüphaneyi kullanırken kütüphaneciye bir cankurtaran simidi gibi sarılıyordu. Yani başka bir deyişle istediği bilgilerin kaynağını, bir elektronik beyin gibi yalnız kütüphaneci bilebilir ve ona sayfasına değin açarak verebilir kanısındaydı.

Başkabir kullanım şekli ise, egoizmden kaynaklanıyordu. Öğrencisinden öğretim görevlisine, yetişkin insanına kadar, kütüphaneden geçici süre ile çalışmalarını için veya sadece okumak üzere aldıkları kitapları uzun süre ellerinde tutmaları, istendiğinde, kitabınız emniyette merak etmeyin yanıtını vermeleri, başkalarının da o kitaplardan yararlanmaya hakkı olduğunu düşünmemeleri eğitim eksikliğinden kaynaklanan davranış ve kullanım biçimleriydi.

Biz halk Kütüphanelerinin, kütüphane kullanıcılarının türü açısından da değişmeyen bir yazgısı var. İzlediğim 1971 yılından buyana değişmeyen bir oran okuyucuların genelde % 95'ni teşkil eden öğrenciler. Sanıyorum ki tüm ülkemizdeki halk kütüphanelerinin yazgısıdır. Bizler adı Halk olan ama

daha çok okul kütüphanesi havasından kurtulamayan kuruluşlarız. Bu, yetişkin okuyucu gelmiyor demek değildir. Evet belli oranda okuma alışkanlığı kazanmış, yada çevresel çabalarımız ile kazandırdığımız yetişkin okuyucularımız var. Ama ne yazık ki yeterli değil. Örnek olarak kendi Halk Kütüphanemizin 1981 yılı istatistiğini esas alarak sayısal verilerle göstermek istiyorum. 1981 yılı istatistiğinde (Çocuk bölümleri hariç) 56936 okuyucunun 1669 kişisi yetişkin, 55267 kişisi öğrencidir.

Okuyucularının çoğunluğunu öğrencilerin teşkil etmesi nedeniyle, okullara geçmiş yıllarda konmuş olan seçmeli kütüphane bilgisi dersleri biz kütüphanecileri çok sevindirmişti. İlimizde bu uygulamaya geçildiğinde bizzat bazı okullarda bu konuda öğretmenlik görevi üstlendim. Ancak öğretilenler nazari bir takım bilgiler görünümünde kaldı. Çünkü okul kütüphaneleri tüm düzeltme ve çabalarımıza rağmen günümüzde bile tam bir gelişme ve işlerlik göstermiyor. Ya, personel yetersizliğinden kaynaklanan, yada okul idaresince bu kitaplıklara memur verilmesi gereksiz görüldüğünden, çoğu kez de düzenlenmiş bir okul kitaplığının verimli olacağı bir zamanda sınıf haline getirilmesi ile sonuçlanıyordu.

Kitap ve Kütüphane Bilgisi temelde uygulama ile gerçekleştirilen bilgiler olması, okul kütüphanelerinin bu uygulama ortamını yaratamaması, Edirne İl Halk Kütüphanesinin uygulama için okullardan uzak olması nedeniyle uygulama safhası gerçekleşmemiş ve nazari bilgiler olarak kalmıştır. Sanırım bu tür çalışmaya yönelen birçok kütüphanecimiz de de durum farklı değildir.

İşte biz Edirne İl Halk Kütüphanesi olarak, bu gerçekten hareket ederek, okuyucuların eğitilmesi konusunda öğrencilere ağırlık vermeyi ve öğrencilerin kütüphanede eğitilmesini amaç edindik.

Öğrencilik yıllarında, kitaplar ve kütüphaneler konusunda eğitilmiş, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmış okuyucular, yarın birer yetişkin olduklarında da bu alışkanlıklarını sürdürür düşüncesini hareket noktası kabul ettik. Belki uzun bir zaman dilimi gerektiren bir uğraşı olacaktı. Fakat bir yerden başlamak ve okuma olgusunu halkta bilinçlendirmek gereğini, öğrencilerin eğitimleri ile gerçekleştirmek ve sonuçta belki yıllar sonra istenilen okuyucu kitlesine kavuşmak amaçlandı.

İşte bu amaçla ve nedenlerle 1981-1982 çalışma döneminde ilimiz Milli Eğitim Müdürlüğü ile diyalog kurularak, ortadereceli okullardaki rehberlik derslerinde, öğretmenleri refakatinde öğrencileri kütüphaneye getirtip «Kitap ve Kütüphane Bilgisi» konulu bir seminer programı hazırlayarak 16.12.1981 tarihinde uygulamaya koyduk.

Seminerlerde kütüphanemizde görev yapan çeşitli kademedeki personel aşağıda belirtilen dersleri öğrencilere uygulamalı olarak verdiler.

1 — Edirne İl Halk Kütüphanesi, bağlı çocuk kütüphaneleri, Gezici Kütüphane, Eski Nadir Yazma ve Basma Eserler (Selimiye Kütüphanesi) yararlanma koşulları ve günümüz eğitimindeki yeri.

- 2 — Edirne İl Halk Kütüphanesindeki kütüphane kataloglarının tanımı, yararı ve kullanımı. (Derslerde katalogların kullanılması alfabetik dizin, yazar, kitap ve konu kataloglarının özellikleri uygulama ile gösterilmiştir.)
- 3 — Kitap türleri, kitabın bölümleri ve bu bölümlerden amaca uygun yararlanma, başvuru eserlerinin tanıtılması ve konu bulma pratiği.
- 4 — Kütüphane görgüsü, Kitabın değeri ve korunması, kütüphanecilerin karşılaştıkları sorunlar.

Dersler 2.6.1982 tarihine kadar aralıksız sürmüştür. Orta ikinci sınıflar örnek alınarak (7) orta okulun (28) ikinci sınıfına Aralık - Haziran (7 ay) aylarında her sınıfa (4) saat olmak üzere (112) saat ders verilmiştir.

Seminerleri (604) öğrenci ile (25) öğretmen izlemiştir. Seminer sonunda öğrencilerin dersleri algılayıp algılamadıklarını saptamak amacıyla bir sınav yapılmış, sınavlarda (153) kişi üstünbaşarı (238) kişi iyi derece (213) kişi ise orta derece başarı sahibi oldukları saptanmıştır.

Ayrıca eğitimimizi desteklemek ve öğretmenleri tarafından unutulmuş bilgilerin aktarılması için «Edirne İl Halk Kütüphanesi Kitap ve Kütüphane Bilgisi Klavuzu» adlı bir bülten çoğaltılarak ilimizdeki (54) Ortaokul ile 67 ilin Halk Kütüphanesi müdürlüklerine gönderilmiştir.

Sonuç olarak seminer başarı ile yürütülmüştür. Bundan böyle her yıl belli bir program dahilinde bu eğitimimiz devam edecektir. Kış aylarında çok yoğun olan bir okuyucu kitlesi ve personel azlığı nedeniyle, birden fazla görevi üstlenen çalışma arkadaşlarım, biraz daha özveri ile bu görevi sürdürecektir. Çünkü gelecekte arzuladığımız okuyucuyu kendi ellerimizle şekillendirmemiz gereğini duyarak, ilk adımı attık. Dileğim, tüm meslektaşlarımın da elden geldiğince bu türde bir girişim yaparak işbirliği ile yurt dışında kendi ideal okuyucularını yaratmalarındır.

Bir kişinin dahi aradığını, istediğini bilerek faydalanacağı kaynakları seçerek gelmesi, kazanılmış bir görev sevinci, verimli bir çalışmanın övünçü olacaktır.